

Den Menneskelige Dimension

– *denne gang i Moskva*

Af Mads Fægteborg

For mere end et år siden blev det aftalt, at den sidste delkonference, Den Menneskelige Dimension (CHD), under den europæiske Sikkerheds- og Samarbejds-konference (CSCE) skulle afholdes i Moskva i september og oktober 1991.

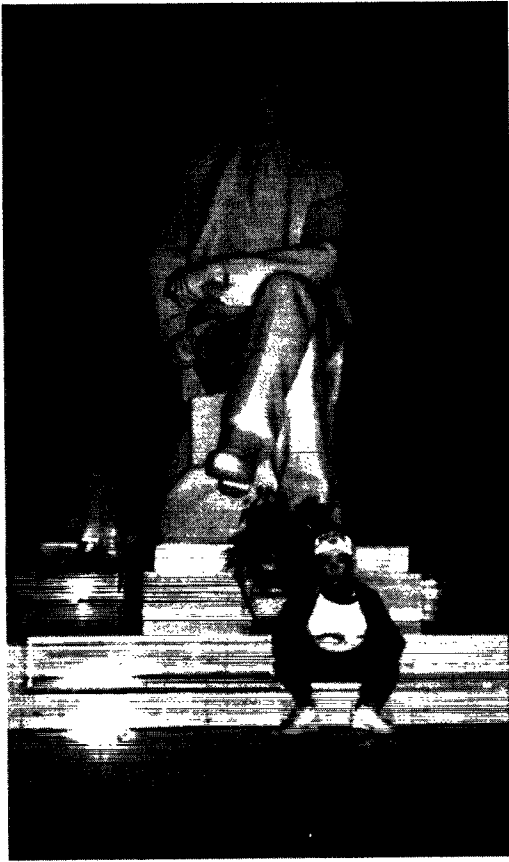
I 1990 var et lignende arrangement blevet afholdt i København. Under de parallelle aktiviteter havde Inuit Circumpolar Conference (ICC) og International Work Group for Indigenous Affairs (IWGIA) samarbejdet om fire arrangementer under fællestitlen »Indfødte folks rettigheder«.¹

I Moskva var det Associationen af indfødte folk i USSR's nordlige områder, der var vært ved et lignende arrangement. Dette fandt sted 1. og 2. oktober. Fra vestlig side var der inviteret repræsentanter fra ICC, IWGIA og Nordiska Samrådet samt undertegnede. En samlet delegation på i alt ni deltagere deltog i de to møder, hvor Associationen vel sagtens havde samlet ca. 100 repræsentanter fra de 26 nordlige indfødte folk i USSR.

Mødeleder var begge dage Associatio-

nens præsident, forfatteren Vladimir M. Sangi. Modsat møderne i København, hvor man koncentrerede sig om to specifikke emner, nemlig et seminar om den øgede militarisering i de nordlige og arktiske områder, og et seminar om indfødte folks rettigheder til at udnytte de levende ressourcer, var indholdssiden i Moskva mere fokuseret på generelle temaer omkring Indfødte folks rettigheder.

Sangi fremlagde i sin åbningstale en lang redegørelse om generelle principper vedr. nationalstaternes forpligtelser over for de etniske mindretal. Disse principper var tænkt som udgangspunktet for en fællesdeklaration underskrevet af henholdsvis Vladimir M. Sangi, Leif Halonen, præsident for Nordiska Samrådet, og Ingmar Egede, bestyrelsesmedlem i ICC. Imidlertid var den foreliggende engelske oversættelse så svag, at man ikke kunne gennemskue deklARATIONENS egentlige ordlyd, og man valgte i stedet for, at udarbejde et meget præcist og kortfattet statement eller udtalelse, hvilket bringes i sin engelske originale version som appendix 1.

Yngste deltager, Gorm Fægteborg, lod sig villigt fotografere foran Lenin i conferencecentrets forhal. Med kommunistpartiets suspension var det sikkert også sidste chance.

Med det mislykkede kup i USSR, 19.-21. august, var der fare for at CSCE-møderne ikke ville blive gennemført. Som bekendt var kupmagerne slet ikke herrer over situationen og Gorbatsjov vendte allerede tilbage til Moskva igen kort efter midnat den 22. august. Siden er det magtmonopol, som det kommunistiske parti var indehaver af, blevet suspenderet, og selve Sovjetimperiet er langsomt, men sikkert, gået i opløsning. Sikkert er det også, at der i USSR i lang tid frem vil herske uråd om, hvilken politisk linje

der nu skal føres. Som man måske kan forestille sig, gav dette sig også til udtryk under de parallelle aktiviteter. Flere gange under to-dages arrangementet blev vi, de vestlige delegater, vidner til højtråbende angreb, hvor det ikke skortede på beskyldninger og modbeskyldninger. Om dette vil få konsekvenser for Associationens fortsatte ledelsesstruktur kan man på nuværende tidspunkt kun gisne om.

Det grønlandske Landsting vedtog på FN-dagen, den 24. oktober 1990, på initiativ af landstingsmedlem og vicepræsident i ICC, Aqqaluk Lynge, en resolution om indfødte folks menneskerettigheder.

På den officielle konference havde den danske delegation, med udgangspunkt i Landstingets resolution, medbragt et forslag om at indføje Indfødte folks rettigheder i slutdokumentet. Imidlertid viste det sig efter de forskellige forhandlinger, at USA modsatte sig forslaget, for dog siden alligevel at indvillige i at medtage det, dersom man kunne enes om en vagere formulering end den danske. Fra uventet hold blev det dog franskmændene bistået af belgierne og italienerne, der modsatte sig enhver omtale af Indfødte folks rettigheder i slutdokumentet.

Moskva var vært for den sidste af delkonferencerne, Den Menneskelige Dimension. Dermed vil de kommende bestræbelser for at få anerkendt Indfødte folks rettigheder, som et CSCE-begreb, blive overført til de større og mere omfattende konferencer. Dette er absolut

ingen fordel, men man tør dog håbe på, at også franskmændene på et tidspunkt vil bøje sig for sund fornuft og også lade menneskerettighederne omfatte de indfødte folk.

Noter:

1. Mads Fægteborg: Den Menneskelige Dimension. Tidsskriftet Grønland 1990, pp. 248-254.

Den vestlige deltagelse i CSCE/CHD blev støttet af: Udenrigsministeriet, Kongeriget Danmarks Handels- & Eksportkalendar, Nuna-fond og Fredsfonden.

Arctic Information forestod Koordineringen af den vestlige deltagelse.

Appendix 1:

STATEMENT FROM THE PARALLEL CSCE-CHD MEETING IN MOSCOU 1991

We, the representatives of Indigenous Peoples' organisations of the Circumpolar Region, being the Inuit Circumpolar Conference, the Nordic Saami Council and the USSR Association of Northern Indigenous Peoples have made the following statement:

Affirming that indigenous peoples as well as all other peoples have the right to self-determination and by their free will have the right to determine their relationships with the states founded on their lands;

Requiring state governments to recognise and accommodate the rights of indigenous peoples to self-government, lands, renewable and non-renewable resources, and to recognise their cultural, social and economic rights;

Recognising that indigenous people have collective as well as individual rights to land and resources and to develop their particular cultures;

Requiring that no land must be set aside, disposed of or expropriated without the consent of the indigenous people;

Requiring all governments to respect indigenous peoples' territorial rights including rights to renewable, non-renewable and sub-surface resources;

Requiring that indigenous people must not be subject to any form of forced or involuntary assimilation or integration;

Nothing that adequate resources must be made available by the governments to meet the real social, health, economic and educational needs of indigenous peoples;

Confirming that indigenous people should not be an object for any form of discrimination;

Appealing to alle Circumpolar states to follow and effectively realise all international agreements concerning indigenous peoples;

Urging the governments of the Circumpolar states to actively promote the rights of indigenous peoples in the drafting of an International Declaration on Indigenous Peoples now being prepared by the United Nations;

Urging all governments to incorporate the rights of indigenous peoples as adopted in this statement into the CSCE-process;

Urging all governments to actively support indigenous participation in the UNCED-process and to support them by all necessary economic means;

Considering the new spirit of cooperation initiated by the CSCE-process,

We, the participants in this meeting in Moscow are confident, that all governments in the future will take all necessary steps to fasten the cooperation between indigenous peoples as well as those between the states.

Vladimir M. Sangi Leif Halonen Ingmar Egede

Appendix 2:

Landstinget udtaler vedr. oprindelige folks menneskerettigheder:

At det er af stor vigtighed at anerkende, at verdens oprindelige folkeslag har fundamentale menneskerettigheder, af såvel kollektiv som individuel karakter. De oprindelige folkeslag er ikke og betragter ikke sig selv som en minoritet. De oprindelige folkeslags rettigheder har baggrund i deres egen historie, kultur, traditioner, love og deres specielle forhold til egne landområder, ressourcer og natur. Deres fundamentale rettigheder skal således ses på denne baggrund, såvel som i overensstemmelse med disse menneskers egne værdier og perspektiver.

Det er et hastigt voksende krav om at finde frem til og videreudvikle internationale normativer i samarbejde med de oprindelige folkeslag selv, og på en for disse folk acceptabel måde. Af de forannævnte årsager, bør de oprindelige folkeslag sikres adgang til såvel internationale som nationale fora, med det formål at fremme deres direkte deltagelse. Det internationale samfund har et ansvar for at sikre menneskerettighederne for de oprindelige folkeslag i et direkte samarbejde.

Vedtaget af Grønlands Landsting på FN-dagen den 24. oktober 1990.